
Istungidokument

A9-0377/2023

27.11.2023

RAPORT

vaenukõne ja vaenukuritegude lisamise kohta ELi kuritegude loetellu
(2023/2068(INI))

Kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjon

Raportöör: Maite Pagazaurtundúa

SISUKORD

	lk
EUROOPA PARLAMENDI RESOLUTSIOONI ETTEPANEK.....	3
SELETUSKIRI.....	11
LISA: ÜKSUSED VÕI ISIKUD, KELLELT RAPORTÖÖR SAI SISENDMATERJALI.....	12
NAISTE ÕIGUSTE JA SOOLISE VÕRDÕIGUSLIKKUSE KOMISJONI ARVAMUS.....	14
TEAVE VASTUVÕTMISE KOHTA VASTUTAVAS KOMISJONIS.....	23
NIMELINE LÕPPHÄÄLETUS VASTUTAVAS KOMISJONIS.....	24

EUROOPA PARLAMENDI RESOLUTSIOONI ETTEPANEK

vaenukõne ja vaenukuritegude lisamise kohta ELi kuritegude loetellu (2023/2068(INI))

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse Euroopa Liidu põhiõiguste hartat (edaspidi „põhiõiguste harta“) ja eriti selle artikleid 1, 7, 20, 21, 22, 23, 25 ja 26,
- võttes arvesse Euroopa Liidu lepingut, eriti selle artikleid 2, 3 ja 6,
- võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artiklit 19 ja artikli 83 lõiget 1,
- võttes arvesse Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni ning sellega seotud Euroopa Inimõiguste Kohtu kohtupraktikat,
- võttes arvesse inimõiguste ülddeklaratsiooni,
- võttes arvesse Euroopa Liidu Kohtu kohtupraktikat,
- võttes arvesse komisjoni 9. detsembri 2021. aasta teatist „Kaasavam ja kaitsvam Euroopa: vaenukõne ja vaenukuritegude lisamine ELi kuritegude loetellu“ (COM(2021)0777) ning sellele lisatud ettepanekut võtta vastu nõukogu otsus,
- võttes arvesse nõukogu 28. novembri 2008. aasta raamotsust 2008/913/JSK teatud rassismi ja ksenofoobia vormide ja ilmingute vastu võitlemise kohta kriminaalõiguse vahenditega¹,
- võttes arvesse komisjoni 5. märtsi 2020. aasta teatist „Võrdõiguslik liit: soolise võrdõiguslikkuse strateegia 2020–2025“ (COM(2020)0152),
- võttes arvesse komisjoni 18. septembri 2020. aasta teatist „Võrdõiguslik liit: ELi rassismivastane tegevuskava 2020–2025“ (COM(2020)0565),
- võttes arvesse komisjoni 12. novembri 2020. aasta teatist „Võrdõiguslikkuse liit: LGBTIQ-inimeste võrdõiguslikkuse strateegia 2020–2025“ (COM(2020)0698),
- võttes arvesse komisjoni 3. märtsi 2021. aasta teatist „Võrdõiguslikkuse liit. Puaetega inimeste õiguste strateegia aastateks 2021–2030“ (COM(2021)0101) ning ÜRO puaetega inimeste õiguste konventsiooni, mille on ratifitseerinud EL ja kõik selle liikmesriigid,
- võttes arvesse komisjoni 24. juuni 2020. aasta teatist „Ohvrite õigusi käsitlev ELi strateegia (2020–2025)“ (COM(2020)0258),

---

¹ ELT L 328, 6.12.2008, lk 55.

- võttes arvesse Euroopa Nõukogu ministrite komitee 20. mai 2022. aasta soovitus liikmesriikidele vaenukõne vastu võitlemise kohta (CM/Rec(2022)16),
- võttes arvesse Euroopa Nõukogu rassismi ja sallimatuse vastu võitlemise Euroopa komisjoni (ECRI) 8. detsembril 2015 vastu võetud üldist poliitilist soovitus nr 15 vaenukõne vastu võitlemise kohta,
- võttes arvesse Euroopa Nõukogu rahvusvähemuste kaitse raamkonventsiooni ning Euroopa piirkondlike ja vähemuskeelte hartat,
- võttes arvesse Euroopa Nõukogu rassismi ja sallimatuse vastu võitlemise Euroopa komisjoni, diskrimineerimisvastase võitluse, mitmekesisuse ja kaasamise juhtkomitee, parlamentaarse assamblee, Veneetsia komisjoni ja Euroopa Nõukogu muude organite soovitusi, aruandeid ja resolutsioone,
- võttes arvesse komisjoni mittediskrimineerimise, võrdõiguslikkuse ja mitmekesisuse kõrgetasemelise töörühma võrdõiguslikkust käsitlevate andmete alarühma 2021. aastal avaldatud suuniseid võrdõiguslikkust käsitlevate andmete kogumise ja kasutamise parandamiseks,
- võttes arvesse ÜRO inimõigustealaseid lepinguid ning inimõiguste ja põhivabaduste kaitset käsitlevaid õigusakte, eelkõige inimõiguste ülddeklaratsiooni, kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelist pakti, rassilise diskrimineerimise kõigi vormide kõrvaldamise rahvusvahelist konventsiooni ja naiste diskrimineerimise kõigi vormide likvideerimise konventsiooni ning ÜRO iga-aastase vähemuste küsimuste foorumi soovitusi,
- võttes arvesse OSCE demokraatlike institutsioonide ja inimõiguste büroo poolt igal aastal 16. novembril avaldatud andmeid vaenukuritegude kohta,
- võttes arvesse oma 25. novembri 2020. aasta resolutsiooni mediavabaduse tugevdamise kohta: ajakirjanike kaitse Euroopas, vaenukõne, desinformatsioon ja platvormide roll²,
- võttes arvesse oma 16. septembri 2021. aasta resolutsiooni soovitustega komisjonile seoses soolise vägivalla määratlemisega ELi toimimise lepingu artikli 83 lõikes 1 nimetatava uue kuriteoliigina³,
- võttes arvesse oma 13. novembri 2018. aasta resolutsiooni vähemustega seotud miinimumstandardite kohta ELis⁴,
- võttes arvesse kodukorra artikli 105 lõiget 5,
- võttes arvesse naiste õiguste ja soolise võrdõiguslikkuse komisjoni arvamust,
- võttes arvesse kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjoni

² ELT C 425, 20.10.2021, lk 28.

³ ELT C 117, 11.3.2022, lk 88.

⁴ ELT C 363, 28.10.2020, lk 13.

raportit (A9-0377/2023),

- A. arvestades, et põhiõiguste harta artikli 21 kohaselt on keelatud igasugune diskrimineerimine soo, rassi, nahavärvuse, etnilise või sotsiaalse päritolu, geneetiliste omaduste, keele, usutunnistuse või veendumuste, poliitiliste või muude arvamuste, rahvusvähemusse kuulumise, varalise seisundi, sünnipära, puude, vanuse või seksuaalse sättumuse alusel; arvestades, et aluslepingute kohaldamisalas ja ilma, et see piiraks nende erisätete kohaldamist, on igasugune kodakondsuse alusel diskrimineerimine samuti keelatud; arvestades, et Euroopa Liidu Kohtu laia tõlgenduse kohaselt tuleks mõistet „sugu“ tõlgendada laialt, et hõlmata kõiki sooidentiteedi, soolise eneseväljenduse ja sootunnustega seotud diskrimineerimise vorme⁵;
- B. arvestades, et kõik vaenu ja sallimatuse vormid ja ilmingud, sealhulgas vaenukõne ja vaenukuritegu, on vastuolus selliste ELi lepingu artiklis 2 sätestatud liidu väärtustega nagu inimväärikus, vabadus, demokraatia, võrdsus, õigusriik ja inimõiguste austamine, kaasa arvatud vähemuste hulka kuuluvate isikute õiguste austamine; arvestades, et nende liidu põhiväärtuste edendamine ja kaitsmine sõltub ELi institutsioonidest, liikmesriikidest ja muudest asjakohastest osalejatest, kes võitlevad kallutatuse, eelarvamuste ja sallimatuse vastu, aga ka vaenu kaotamisest;
- C. arvestades, et vaenukõne ja vaenukuriteod on keerukad ja mitmemõõtmelised nähtused, millel on demokraatlikes ühiskondades kaugeleulatuvad tagajärjed inimõigustele ja õigusriigile; arvestades, et võitlus ksenofoobia, rassismi, misogüünia, homofobia, transfoobia ja muus vormis eelarvamuste, sallimatuse ja diskrimineerimise, sealhulgas poliitilistel või muudel arvamustel põhineva diskrimineerimise vastu ning teatavatele isikutele või ühiskonnarühmadele suunatud vaenu vastu nõuab, et EL ja selle liikmesriigid töötaksid tihedas koostöös asjaomaste sidusrühmadega, sealhulgas kodanikuühiskonnaga, välja terviklikud vastumeetmed; arvestades, et kriminaliseerimine on üks vaenukõne ja vaenukuritegude vastu võitlemise vahend;
- D. arvestades, et võitlus nii internetis kui ka väljaspool seda leviva vaenukõne ja toime pandavate vaenukuritegude vastu nõuab mitmemõõtmelist lähenemisviisi ja asjakohasel juhul erinevaid vahendeid, sealhulgas kriminaalõiguslikud, tsiviilkohtu- ja haldusmenetlused ning muud olulised poliitika- või sotsiaalmeetmed; arvestades, et liikmesriigid on juba võtnud kohustuse võtta vastu õigusaktid ja meetmed, millega karistatakse vaenukuritegude toimepanijaid, tegeletakse teatamata jätmise probleemiga ning võetakse kasutusele või arendatakse edasi õiguskaitse- ja kohtuametnike suutlikkuse suurendamise meetmeid⁶; arvestades, et selleks, et võidelda mõjusalt vaenukõne ja vaenukuritegude vastu, on oluline tegeleda nende algpõhjustega, eelkõige stereotüüpidega; arvestades, et sellega seoses on kesksel kohal ennetusmeetmed, haridus, sealhulgas digiõpe, -kirjaoskus ja -oskused, et edendada turvalist digikeskkonda, koolitus ja teadlikkuse suurendamine; arvestades, et EL ja liikmesriigid

⁵ Kohtuotsus, Euroopa Kohus, 30. aprill 1996, P vs. S ja Cornwall County Council, C-13/94, ECLI:EU:C:1996:170; kohtuotsus, Euroopa Kohus, 7. jaanuar 2004, K.B. vs. National Health Service Pensions Agency ja Secretary of State for Health, C-117/01, ECLI:EU:C:2004:7; kohtuotsus, Euroopa Kohus, 27. aprill 2006, Sarah Margaret Richards vs. Secretary of State for Work and Pensions, C-423/04, ECLI:EU:C:2006:256; ja kohtuotsus, Euroopa Kohus, 26. juuni 2018, M.B. vs. Secretary of State for Work and Pensions, C-451/16, ECLI:EU:C:2018:492.

⁶ OSCE demokraatlike institutsioonide ja inimõiguste büroo iga-aastased andmed vaenukuritegude kohta.

peaksid edendama arusaama, et demokraatia, inimõiguste ja õigusriigi kontekstis on vaja mitmekesisust ja dialoogi, suurendama üldsuse teadlikkust pluralismi austamise tähtsusest ning võitlema negatiivsete stereotüüpide ja häbimärgistamise vastu;

- E. arvestades, et vaenukõne ja vaenukuritegu võivad olla eriti rasked kuriteod, mis mõjutavad nii üksikohvreid ja nende kogukondi, põhjustades neile kannatusi ja piirates nende põhiõigusi ja -vabadusi, kui ka ühiskonda tervikuna, õnnestades ELi alustalasil;
- F. arvestades, et mitte igasugune vaenukõne ei ole kuritegu, kuid see põhjustab siiski ühiskonnas vaenu, vägivalla ja sallimatuse ilmingute normaliseerimist;
- G. arvestades, et viimastel aastakümnetel on diskrimineerimine, vaenukuriteod ja vaenukõne kogu ELis järsult sagenenud⁷, suurenenud on eri vormides rassism, antisemitism, islamivastasus, ksenofoobia, homofobia, transfoobia ja muud sallimatuse vormid ning murettekitavalt on sagenenud vaenukõne ja vaenu õhutamine internetis ja väljaspool seda; arvestades, et haavatavatesse rühmadesse kuuluvad isikud, nagu LGBTIQ+-inimesed, rassistatud inimesed, etnilised, usu- või keelevähemused, põlisrahvad^{8,9}, puuetega inimesed, ebasoodsa sotsiaal-majandusliku taustaga inimesed, varjupaigataotlejad, pagulased ja rändajad, on pidevad vaenukõne ja vaenukuritegude sihtmärgid; arvestades, et LGBTIQ-inimeste vastased vaenukuriteod ja vaenukõne on Euroopas märkimisväärselt sagenenud¹⁰, samuti on sagenenud naiste diskrimineerimine ja nende vastane vaen; arvestades, et mitmekordne ja läbipõimunud diskrimineerimine on vaenukõne ja -kuritegude jaoks viljakas pinnas; arvestades, et need, kellele vaenukõne on suunatud, jäävad üha enam ühiskonnast kõrvale;
- H. arvestades, et paljudes liikmesriikides põhjustavad diskrimineerimise ja vaenu suurenemist veelgi äärmuslikud ja populistlikud liikumised ning internetikeskkonna ja sotsiaalmeedia mitmekordistav mõju, mis soodustab teisest ohvrustamist; arvestades, et selle suurenemisega kaasneb kogu ühiskonna ohtlik lõhenemine ja see ohustab demokraatiat;
- I. arvestades, et on tõendeid selle kohta, et vaenukõnest ja vaenust ajendatud vahejuhtumitest teatatakse ELis endiselt vähe¹¹, mistõttu on probleemi ulatust raske

---

⁷ Vt näiteks ECRI tegevuse aastaaruanne, mis hõlmab ajavahemikku 1. jaanuarist kuni 31. detsembrini 2019, ja ECRI tegevuse aastaaruanne, mis hõlmab ajavahemikku 1. jaanuarist kuni 31. detsembrini 2020, ning Euroopa Parlamendi kodanike õiguste ja põhiseadusküsimuste poliitikaosakonna tellitud uuringut „Hate speech and hate crime in the EU and the evaluation of online content regulation approaches“ (Vaenukõne ja vaenukuriteod ELis ning võrgusisu reguleerimise lähenemisviiside hindamine), avaldatud juulis 2020.

⁸ Lingaas, C., „[Hate Speech and Racialised Discrimination of the Norwegian Sámi: Legal Responses and Responsibility](#)“ (Vaenukõne ja Norra saamide rassiline diskrimineerimine: õiguslikud meetmed ja vastutus), *Oslo Law Review*, 8. kd, nr 2, 2021, lk 88–107.

⁹ Civil Rights Defenders, „[Joint submission to the UN Universal Periodic Review of Sweden –35th Session of the UPR Working Group of the Human Rights Council – January 2020](#)“ (Ühisteave ÜRO-le Rootsi inimõiguste olukorra üldiseks korrapäraseks läbivaatamiseks. Inimõiguste Nõukogu inimõiguste olukorra üldise korrapärase läbivaatamise töörühma 35. istungjärk; jaanuar 2020), 2019.

¹⁰ ILGA Europe, „2023 Annual Review of the Human Rights Situation of Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex People in Europe and Central Asia“ (2023. aasta ülevaade lesbide, geide, biseksuaalsete, trans- ja intersooliste inimeste inimõiguste olukorra kohta Euroopas ja Kesk-Aasias), veebruar 2023.

¹¹ Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet, „[Encouraging hate crime reporting – The role of law enforcement and other authorities](#)“ (Vaenukuritegudest teatamise edendamine ning õiguskaitse- ja muude asutuste roll selles), 2021.

numbriliselt kindlaks teha;

- J. arvestades, et meedial ja ajakirjanikel on ülioluline roll nii ühiskonna teavitamisel kui ka demokraatlike protsesside edendamisel;
- K. arvestades, et poliitilist arutelu iseloomustab üha enam vaenukõne; arvestades, et valimiskampaaniad on eriti viljakas pinnas vaenukõnele ja vaenu õhutamisele ning see ei mõjuta mitte ainult poliitilist ruumi, vaid kogu ühiskonna toimimist, ja süvendab poliitilist polariseerumist; arvestades, et avalikus sektoris tegutsevate naiste vastu suunatud vaenukõne on jõudnud murettekitavale tasemele; arvestades, et poliitilistel liidritel on oluline roll ja vastutus vaenukõne ja sallimatuse vastu võitlemisel; arvestades, et nad peaksid näitama eeskjuju ja vaenujuhtumid avalikult hukka mõistma;
- L. arvestades, et alaealised on vaenukõne ja vaenukuritegude eriti kaitsetud ohvrid, puutudes sellega kokku muu hulgas koolis ja internetis küberkiusamise vormis; arvestades, et sellised rünnakud ohustavad nende kehalist ja vaimset puutumatus ning mõjutavad nende arengut ning füüsilist ja vaimset tervist; arvestades, et neile tuleb pöörata erilist tähelepanu;
- M. arvestades, et liikmesriigid ei käsitle vaenukõnet ja vaenukuritegu oma kriminaalõiguses võrdselt, mistõttu ei saa mõned rühmad mõnes liidu osas piisavat kaitset; arvestades, et seetõttu on raske määrata kindlaks ühist Euroopa lähenemisviisi vaenukõne ja vaenukuritegude vastu võitlemiseks; arvestades, et õiguskaitse puudumisel võivad olla ohvritele laastavad tagajärjed;
- N. arvestades, et praegune ELi raamistik hõlmab üksnes vaenukõnet ja vaenukuritegusid rassi, nahavärvuse, usutunnistuse, sünnipära ning rahvusliku või etnilise päritolu alusel; arvestades, et praegu puudub ELi tasandil vaenukõne ja vaenukuriteo terviklik ühine õiguslik määratlus; arvestades, et on selge vajadus võtta mõjusaid meetmeid vaenukõne ja vaenukuritegude suhtes muudel alustel, nagu bioloogiline sugu, seksuaalne sättumus, sotsiaalne sugu, sooidentiteet, sooline eneseväljendus, sootunnused, vanus, puue või mis tahes muud põhitunnused, eelkõige need, mis on kaitstud põhiõiguste harta artikli 21 alusel, või nende kombinatsioon; arvestades, et EL peab kaitsma ühiskonna kõige haavatavamaid; arvestades, et erilist tähelepanu tuleks pöörata vaenukõne ja vaenukuritegude suhtes kõige haavatavamate isikute, rühmade ja kogukondade kindlakstegemisele, et vältida kahjulikku mõju ohvrite kaitsele;
- O. arvestades, et ELi toimimise lepingu artikli 83 lõikes 1 on sätestatud selged nõuded uute kuriteoliikide ELi piiriüleste kuritegude loetellu lisamise kohta; arvestades, et internetis leviva vaenukõne konkreetne piiriülene mõõde on selge; arvestades, et digiüleminek toob esile vajaduse tegeleda selle nähtusega Euroopa tasandil; arvestades, et vaenukõne ja vaenukuritegude vastu tuleb võidelda ühistel alustel ja ELi tasandil; arvestades, et ELil on kohustus tegutseda;
- P. arvestades, et vaenukõne ja vaenukuriteo suhtes võetavad ELi kriminaalõiguslikud meetmed peaksid olema tugevad, proportsionaalsed ja eesmärgipärased, et ohvrit igakülgsest kaitsta ja võtta nõuetekohaselt arvesse väljendusvabadust ja teabevabadust, mis on demokraatia nurgakivid; arvestades, et EL peaks tagama, et liikmesriikide pädevad asutused ei kuritarvitaks vaenukõne ennetamiseks ja tõkestamiseks seatud väljendusvabaduse piiranguid, et sundida vähemusi vaikima või suruda alla kriitikat;

arvestades, et vaenukõnevastaste kaitsemeetmete kehtestamisel tuleb järgida Euroopa Inimõiguste Kohtu otsuseid väljendusvabaduse kohta;

- Q. arvestades, et põhiõigused, mida vaenukõne ja vaenukuritegude vastases võitluses kaitstakse, on eelkõige õigus inimväärikusele ja diskrimineerimiskeeld; arvestades, et selline kaitse peaks olema üldine; arvestades, et kaitse sallimatuse eest, olenemata sellest, kas see toimub rassi, rahvusliku päritolu, seksuaalse sättumuse, usutunnistuse, ideoloogia, vanuse, arvamuse või mõne muu isikliku, füüsilise või sotsiaalse seisundi või asjaolu alusel, ning sõltumata selle väljendusvormist, ei tohi piirduda vaid teatavate aluste või ajenditega;
- R. arvestades, et muutused ühiskonna dünaamikas võivad tekitada vaenukõnele ja vaenukuritegudele uusi ajendeid, mille suhtes tuleb meetmeid võtta ühisel ELi raamistikus, ning seetõttu on vaja laiendada ELi toimimise lepingu artikli 83 lõiget 1, millega sätestatakse ELi kuritegude loetelu;
- S. arvestades, et komisjon esitas 2021. aastal teatise „Kaasavam ja kaitsvam Euroopa: vaenukõne ja vaenukuritegude lisamine ELi kuritegude loetellu“, et lisada vaenukuritegu ja vaenukõne nende kuriteoliikide loetellu, mille korral võivad Euroopa Parlament ja nõukogu kehtestada kõigis ELi liikmesriikides kohaldatavad miinimumnormid kuritegude ja karistuste määratlemiseks, nagu on sätestatud ELi toimimise lepingu artikli 83 lõikes 1; arvestades, et nõukogu peab sellega seoses vastu võtma otsuse;
- T. arvestades, et nõukogu otsus oleks esimene etapp vajaliku õigusliku aluse loomisel, et võtta teise etapina vastu ühine õigusraamistik vaenukõne ja vaenukuritegude vastu võitlemiseks kogu ELis; arvestades, et ühist õigusraamistikku on hädasti vaja, et kehtestada miinimumstandardid kuritegude ja karistuste määratlemiseks, võidelda seeläbi vaenukõne ja vaenukuritegude vastu ühistel Euroopa alustel ja tagada selliste tegude võimalike ohvrite pidev kaitse kogu liidus;
- U. arvestades, et nõukogu ei ole veel otsust vastu võtnud; arvestades, et mõned liikmesriigid on nõukogus blokeerinud selle ettepaneku puhul konkreetsete edusammude tegemise;
- V. arvestades, et ELi toimimise lepingu artikli 83 lõike 1 kohaselt on vaja nõukogu ühehäälsel otsust „muude kuriteoliikide“ kindlaksmääramiseks; arvestades, et see nõue on takistanud vajalike ühiste edusammude saavutamist vaenukõne ja vaenukuritegude vastases võitluses kogu liidus;
1. nõuab tungival, et nõukogu võtaks vastu otsuse lisada vaenukõne ja vaenukuritegu ühe kuriteoliigina ELi toimimise lepingu artikli 83 lõike 1 kohasesse loetellu, et komisjon saaks algatada menetluse teise etapi;
  2. tuletab meelde, et liikmesriikide kriminaalõiguses käsitletakse vaenukõnet ja vaenukuritegu erinevalt ning et ELi tasandi ühtlustatud miinimumnormid on kehtestatud ainult kuritegudele, mis pannakse toime rühma või isiku suhtes nende rassi, nahavärvuse, usutunnistuse, sünnipära või rahvusliku või etnilise päritolu alusel, mistõttu on raske rakendada edukat ühist strateegiat tulemuslikuks vaenu vastu võitlemiseks;

3. peab äärmiselt kahetsusväärseks, et komisjoni teatise avaldamisest on möödunud peaaegu kaks aastat ja nõukogu ei ole teinud selles suhtes edusamme, kuigi suutis kiiresti laiendada ELi kuritegude loetelu muudel eesmärkidel; peab sellist tegevusetust vaenukõne ja vaenukuritegude sagenemist arvesse võttes kahetsusväärseks;
4. kutsub liikmesriike üles tegema vastutustundlikku ja asjalikku koostööd nõukogus läbirääkimiste jätkamiseks, et võtta nõukogu otsus vastu enne Euroopa Parlamendi praeguse koosseisu ametiaja lõppu;
5. nõuab tungival, et liikmesriigid toetaksid otsuse eelnõu vastuvõtmist või vähemalt ei oleks selle vastu;
6. kutsub nõukogu praegust ja tulevasi eesistujariike üles pidama komisjoni ettepanekut oma tegevuskava koostamisel ja eesmärkide kindlaksmääramisel esmatähtsaks;
7. soovitab ELi toimimise lepingu artiklit 83 muuta, et kehtestada praegu nõutava ühehäälsuse asemel suurem kvalifitseeritud häälteenamus; nõuab sellega seoses üleminekuklausli aktiveerimist;
8. rõhutab, et tulevaste ELi õigusaktidega, millega kehtestatakse miinimumstandardid kuritegude ja karistuste määratlemiseks vaenukõne ja vaenukuritegude suhtes, tuleb kaitsta inimväärikust, püüda vältida kahju, tagada võrdsus ning võidelda vaenu ja sallimatuse vastu, olenemata nende ajendist;
9. tuletab meelde, et kaitse peab olema üldine, pöörates erilist tähelepanu sihtmärgiks olevatele isikutele ning haavatavatele rühmadele ja kogukondadele;
10. tuletab meelde, et väljendusvabadus on demokraatlike ühiskondade põhiväärtus ja seda ei tohiks põhjendamatult piirata; tuletab lisaks meelde, et kõik vaenukõnet ja vaenukuritegusid käsitlevad õigusaktid peaksid põhinema vajalikkuse ja proportsionaalsuse põhimõtetel; rõhutab, et väljendusvabadust tuleb kasutada õigusnormide piires ja kooskõlas põhiõiguste harta artikliga 11 ning seda ei tohiks kasutada vaenukõne ja vaenukuritegude kaitsekilbina;
11. palub komisjonil kaaluda avatud lähenemisviisi, nii et diskrimineerimise aluste loetelu ei piirduks suletud nimekirjaga, et võidelda tulemuslikult ühiskonna uuest ja muutuvast dünaamikast ajendatud vaenukõne ja vaenukuritegude vastu;
12. tuletab meelde, et interneti ja sotsiaalmeediaplattformide mikrosihitud reklaamil põhineva ärimudeli väärkasutamine aitab levitada ja võimendada vaenukõnet, õhutada diskrimineerimist ja vägivalda ning suurendada teise ohvristamise ohtu; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles tagama kehtivate õigusaktide, näiteks määruse (EL) 2022/2065¹² nõuetekohane rakendamine ning kasutama kõiki nende käsutuses olevaid vahendeid ja meetmeid, et tõkestada vaenukõne internetis levitamist;
13. tuletab meelde ametiasutuste vastutust vaenukõne ja vaenukuritegude ennetamisel ja uurimisel, nende eest vastutusele võtmisel ja nendest teatamisel ning seda, et nad

---

¹² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. oktoobri 2022. aasta määrus (EL) 2022/2065, mis käsitleb digiteenuste ühtset turgu ja millega muudetakse direktiivi 2000/31/EÜ (digiteenuste määrus) (ELT L 277, 27.10.2022, lk 1).

peavad seejuures arvesse võtma vaenule viitavaid fakte; rõhutab, et tulevased ELi õigusaktid peaksid toetama ja edendama tihedat koostööd kodanikuühiskonna, võrdõiguslikkust edendavate asutuste ja riiklike inimõiguste kaitse asutustega;

14. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles pöörama erilist tähelepanu alaealistele, sealhulgas neile, kes kuuluvad haavatavasse rühma, et tagada neile erikaitse vaenukõne ja vaenukuritegude eest, hoida ära selliseid juhtumeid, sealhulgas koolis kiusamist ja küberkiusamist, ning minimeerida nende mõju alaealiste arengule ja vaimsele tervisele;
15. kutsub komisjoni üles tagama, et ohvrite, sealhulgas kogu ELis mis tahes haavatavasse rühma kuuluvate ohvrite tulemuslikuks kaitsmiseks kehtestatakse tugev ELi õiguskaitseraamistik; rõhutab vajadust kohaldada valdkonnaülest lähenemisviisi ja seda, kui oluline on võtta vastu terviklikud meetmed, sealhulgas tagada väljaõpe kutsetöötajatele, kes ohvritega tõenäoliselt kokku puutuvad, ning meetmed, millega tagatakse ohvritele kaitse, turvaline juurdepääs sõltumatule õigusemõistmisele, spetsiaalsed tugiteenused ja hüvitised; rõhutab, et ohvritel peaks olema võimalik oma kogemustest pädevatele asutustele teada anda ja neid tuleks kaitsta; tuletab meelde, et ohvritele õiguskaitse tagamine peaks olema turvalise keskkonna, mis aitaks tõhustada juhtumitest teatamist, mis on vajalik vaenukõne ja vaenukuritegude dokumenteerimiseks;
16. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles looma koostöös asjakohaste liidu asutuste ja organitega kooskõlas asjakohaste riiklike õigusraamistike ja ELi andmekaitsealaste õigusaktidega asjakohased andmekogumissüsteemid, et saada usaldusväärseid, võrreldavaid, jaotatud ja anonüümseid andmeid vaenujuhtumite, sealhulgas vaenukuritegude kohta, ning piisavad järelevalvemehhanismid, et parandada kogutud andmete korrapärasust, kättesaadavust, võrreldavust ja kvaliteeti ning hinnata õigusnormide ja poliitika mõju vaenukõne ja vaenukuritegude vastasele võitlusele;
17. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule ja komisjonile.

SELETUSKIRI

Komisjon esitas peaaegu kaks aastat tagasi teatise „Kaasavam ja kaitsvam Euroopa: vaenukõne ja vaenukuritegude lisamine ELi kuritegude loetellu“. Kuigi vaenukõne ja vaenukuritegude vastu võitlemine peaks olema meie liidu selge prioriteet, ei ole nõukogu ikka veel oma otsuse ettepanekut vastu võtnud.

Selleks et lisada vaenukõne ja vaenukuriteod ELi tasandil reguleeritud kuritegude loetellu ning kehtestada lähitulevikus kõigis liidu liikmesriikides kohaldatavad miinimumnormid kuritegude ja karistuste määratlemiseks, tuleb see esimene etapp lõpule viia.

Kahjuks ei ole nõukogus tehtud piisavalt edusamme ja selle otsuse vastuvõtmiseks vajalikku ühehäälsust ei ole saavutatud.

Käesoleva raporti projekti eesmärk on esitada nõukogule tugev poliitiline üleskutse see vajalik otsus vastu võtta ning esitada komisjonile soovitusel tulevaste Euroopa õigusnormide koostamiseks, et võidelda vaenukõne ja vaenukuritegude vastu.

Kehtiv ELi raamistik hõlmab üksnes vaenukõnet ja vaenukuritegu, mis põhineb rassil, nahavärvusel, usutunnistusel või rahvuslikul või etnilisel päritolul, mistõttu on selge vajadus võtta vastavalt komisjoni ettepanekule mõjusaid meetmeid muu hulgas sool, seksuaalsel sättumusel, vanusel ja puudel põhinevate vaenukõne ja vaenukuritegude vastu.

Vaenukõne ja vaenukuriteod ründavad inimväärikust, nõrgestavad ühiskonda tervikuna ja õõnestavad liidu alustalasid. Neid võimendavad äärmuslikud ja populistlikud liikumised ning sotsiaalmeedia mitmekordistav mõju.

Ühiskondlik sallimatuse, häbimärgistamise ja diskrimineerimise dünaamika suureneb ning nende normaliseerimine nõuab ametiasutuste ja kogu ühiskonna tähelepanu. Vaenu vanade ja uute ajendite vastu tuleb vajaduse korral võidelda ühiskondlikul, haldus- või kriminaalõiguslikul tasandil.

See dünaamika nõuab ka kaitset, milles ei ole välistatud vaenu uued ühiskondlikud ajendid, kuna ohvrite vääriskust tuleb kaitsta kui üldist inimõigust. Tuleb rõhutada, et alaealised on seda liiki kuritegude puhul eriti kaitsetud ohvrid.

Kriminaalõiguslik kaitse vaenu eest peab olema proportsionaalne, mis tähendab väljendusvabaduse kaitsmist vajalikul viisil ja selle piiramist ainult siis, kui see on täielikult põhjendatud. Tuleb märkida, et mitte igasugune vaenukõne ei ole kuritegu, kuid see põhjustab vihkamise ja sallimatuse ilmingute normaliseerimist ega ole seetõttu kahjutu.

Liikmesriigid peavad võtma ühise vastutuse selliste juhtumite leviku eest ning võimaldama kohaldada asjakohaseid ja piisavaid sunnivahendeid. Nende kuriteoliikide käsitlemine ka ELi tasandil reguleeritud kuritegudena aitab välja töötada ühise ja tulemuslikuma strateegia ühiskondlikel ajenditel toime pandavate vaenukuritegude vastu võitlemiseks.

**LISA: ÜKSUSED VÕI ISIKUD,
KELLELT RAPORTÖÖR SAI SISENDMATERJALI**

Vastavalt kodukorra I lisa artiklile 8 kinnitab raportöör, et ta sai raporti koostamisel enne selle komisjonis vastuvõtmist sisendmaterjali järgmistelt üksustelt või isikutelt:

Üksus ja/või isik
Movimiento contra la Intolerancia- Esteban Ibarra
Secretariado Gitano
Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsioon (OSCE)
HateAid gGmbH <ul style="list-style-type: none"> • Regioonide Komitee • ASSEDEL- L'Association européenne pour la défense des droits et des libertés • ABTTF – Lääne-Traakia türklaste Euroopa ühendus
Regioonide Komitee
ASSEDEL- L'Association européenne pour la défense des droits et des libertés
ABTTF – Lääne-Traakia türklaste Euroopa ühendus
Enrique Baca, psühhiaatria professor, Colegio Libre de Eméritos Universitarios
José Lázaro, psühhiaatria teaduskonna meditsiiniteaduste professor
Javier Lesaca, George Washingtoni ülikooli külalisteadur
Irene Muñoz Escandell, jurist
Colectivo de Víctimas del Terrorismo (COVITE)
María Jiménez, Observatorio Internacional de Estudios sobre Terrorismo (OIET) endine teadur
Álvaro Herrero de Bethencourt, Observatorio Internacional de Estudios sobre Terrorismo (OIET) endine teadur
Guillaume Denoix de Saint Marc, Prantsusmaa terrorismiohvrite ühenduse (AFVT) peadirektor ja kõneisik
Asociación Pompaelo
Lesben und Schwulenverband in Deutschland e.V. (LSVD)
ILGA Europe
Bundesrechtsanwaltskammer (BRAK)-
Fundación Abogacía Española
Délégation Interministérielle à la Lutte Contre le Racisme, l'Antisémitisme et la Haine anti-LGBT (DILCRAH)
Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet (FRA)
Observatorio Español contra el Racismo y la Xenofobia (OBERAXE)
Maciej Stasinski, Gazeta Wyborcza
Vabühendus Lunaria
G.S.ONCE
Comité Español de Representantes de Personas con Discapacidad (CERMI)
Euroopa Puuetega Inimeste Foorum (EDF)

Impulso Ciudadano
Federación Estatal de Lesbianas, Gais, Trans, Bisexuales, Intersexuales (FELGBT)
Kristlaste vastu suunatud sallimatuse ja diskrimineerimise vaatluskeskus Euroopas (OIDAC)
Observatorio para la Libertad Religiosa y de Conciencia (OLRC)
ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Amet (UNHCR)
Hispaania islamiühenduste liit
Moslemite inimõiguste ühendus
Observatorio Cívico de la Violencia Política en Cataluña
Federación de Comunidades Judías de España
Real Instituto Elcano
Rahvusvaheline Migratsioonorganisatsioon

Eespool esitatud loetelu koostamise eest vastutab ainuisikuliselt raportöör.

25.10.2023

NAISTE ÕIGUSTE JA SOOLISE VÕRDÕIGUSLIKKUSE KOMISJONI ARVAMUS

kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjonile

vaenukõne ja vaenukuritegude lisamise kohta ELi kuritegude loetellu (2023/2068(INI))

Arvamuse koostaja: Vera Tax

ETTEPANEKUD

Naiste õiguste ja soolise võrdõiguslikkuse komisjon palub vastutaval kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjonil lisada oma resolutsiooni ettepanekusse järgmised ettepanekud:

- A. arvestades, et naiste ja meeste võrdõiguslikkus on ELi alusväärtus, mis on sätestatud Euroopa Liidu lepingu (ELi leping) artiklis 2; arvestades, et Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELi toimimise leping) artiklis 8 on sätestatud, et liidu eesmärk kõigis oma tegevusvaldkondades on ebavõrdsuse kaotamine ja soolise võrdõiguslikkuse edendamine; arvestades, et vihkamise ja soolise vägivalla leviku lõpetamine on eeltingimus selleks, et saavutada tõeline sooline võrdõiguslikkus; arvestades, et vaenukõne ja vaenukuriteod rikuvad Euroopa Liidu ühiseid väärtusi ning ei ole kooskõlas aluslepingute ega põhiõiguste hartaga;
- B. arvestades, et soopõhine vaenukõne ja vaenukuriteod on vägivalla vormid, mis on ebaproportsionaalselt tihti sihitud naiste¹, tütarlaste ja LGBTIQ+ kogukonna² vastu, ning need põlistavad ja süvendavad soolist ebavõrdsust nii üksikisiku kui ka ametkondlikul tasandil; arvestades, et vaenukõne sihtmärgiks on eelkõige noored naised ja naised, kes osalevad avalikus elus, näiteks poliitikud, ajakirjanikud ja inimõiguste kaitsjad, ning neile ähvardatakse ka füüsiliselt kallale kippuda, mis võib kasvada üle reaalse maailma vaenukuriteoks; arvestades, et teatavatesse rühmadesse kuuluvatel isikutel, kes puutuvad kokku läbipõimunud diskrimineerimisega (muu hulgas soo, rassi, nahavärvuse, etnilise või sotsiaalse päritolu, geneetiliste omaduste, keele, usu või veendumuste, poliitiliste või muude arvamuste, rahvusvähemusse kuulumise, varalise seisundi, sünnipära, puude, vanuse, seksuaalse sättumuse, sooidentiteedi või -väljenduse, sootunnuste, elanikustaatus või rändetausta tõttu), on suurem oht langeda kuritegevuse, sealhulgas vaenukõne ja vaenukuritegude ohvriks; arvestades, et LGBTIQ+-inimeste vastaste vaenukuritegude ja vaenukõne hulk on Euroopas märkimisväärselt suurenenud ning selle peamised põhjused on soolised eelarvamused ja muud stereotüübid³;

¹ Euroopa Nõukogu soolise võrdõiguslikkuse strateegia „Combating Sexist Hate Speech“, 2016.

² Komisjoni 12. novembri 2020. aasta teatis „Võrdõiguslikkuse liit: LGBTIQ-inimeste võrdõiguslikkuse strateegia 2020–2025“ (COM(2020)0698); Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet (FRA), „A long way to go for LGBTI equality“, 14. mai 2020.

³ LGBTIQ-inimeste võrdõiguslikkuse strateegia 2020–2025, 2020; Euroopa Nõukogu resolutsioon 2417 (2022)

- C. arvestades, et vaenukõnet võib mõista kui väljendusviisi, mis õhutab, edendab, levitab või õigustab isiku või isikute rühma vastu suunatud vägivalda, vihkamist või diskrimineerimist või halvustab neid nende tegelike või neile omistatud isikuomaduste tõttu; arvestades, et seksistliku vaenukõne eesmärk on naisi alandada või objektistada, pisendada nende oskusi ja arvamusi, hävitada nende maine, muuta nad haavatavaks ja kartlikuks ning kontrollida ja karistada neid selle eest, et nad ei järgi teatud käitumisviisi; arvestades, et seksistlikku vaenukõnet esineb mitmel kujul nii internetis kui ka väljaspool seda, eelkõige ohvrite süüdistamist ja taasohvrustamist, libuks sõimamist, keha häbistamist, visuaalse materjali põhine seksuaalne kuritarvitamine, jõhkrad ja seksualiseeritud tapmisähvardused ning vägistamise ja vägivaldaähvardused, solvavad kommentaarid välimuse, seksuaalsuse, seksuaalse sättumuse või soolise eneseväljenduse kohta, aga ka võltsid komplimendid või väidetavad naljad, kus kasutatakse ohvri alandamiseks ja naeruvääristamiseks huumorit; arvestades, et seksistliku vaenukõne eesmärk on naisi ja alternatiivse sooidentiteediga inimesi vaigistada, piirata nende sõnavabadust ning ühiskonnas liikumist ja osalemist; arvestades, et naiste vastu suunatud vaenukõne suureneb hädaolukordades ja konfliktide ajal; arvestades, et vahel õhutab see ka konfliktiolukordades esile kerkivat seksuaalvägivalda ja sõjakuritegusid ning inimsusvastaseid kuritegusid nagu genotsiid;
- D. arvestades, et seksistlikku vaenukõnet ja desinformatsiooni kasutatakse nii internetis kui ka väljaspool seda; arvestades, et tõendid näitavad, et naiste pihta on internetis suunatud rohkem ähvardusi kui meeste pihta; arvestades, et 52 % noortest naistest ja tütarlastest on kannatanud internetikuritegevuse all, sealhulgas ähvarduste ja seksuaalse ahistamise all⁴; arvestades, et internetis leviv vaenukõne on pärast COVID-19 pandeemiat järsult sagenenud; arvestades, et internet võimendab vaenukõnet, sealhulgas sotsiaalmeedia platvormide kaudu, seal levivad desinformatsioon ja hirmutavad sõnavõtted ning see ähvardab piirata vaenukõne sihtmärgiks olevate inimeste inimõigusi, eraelu puutumatus ja väärikust, mis toob kaasa naiste ja LGBTIQ+-inimeste vastu suunatud vaenukuritegude sagenemise reaalses maailmas⁵; arvestades, et paljud naised ja alternatiivse sooidentiteediga inimesed seisavad internetis iga päev silmitsi tapmis-, seksuaalse rünnaku või vägistamise ähvardustega ning sageli ei võta õiguskaitseametnikud ja ühiskond tervikuna neid tõsiselt; arvestades, et see võib viia enesetsensuuri⁶ ja digitaalse tõrjutuseni, mille tulemuseks võib olla naiste vaigistamine, kuna hirmust vägivalda ja väärkohtlemise ees ei saa nad internetis täielikult osaleda ning seal end väljendada, mistõttu jäävad nad välja avalikest mõttevahetustest, milles nad

---

LGBTI-inimeste vastu suunatud viha vastu võitlemise kohta Euroopas.

⁴ Vt uuringut, mis käsitles noorte kogemust küberahistamisega ja mille viisid läbi World Wide Web Foundation ja World Association of Girl Guides and Girls Scouts, kasutades UNICEFi U-Reporti platvormi, veebruar 2020, ning mis on kättesaadav aadressil: http://webfoundation.org/docs/2020/03/WF_WAGGGS-Survey-1-pager-1.pdf.

⁵ Uuring „Combating gender-based violence: Cyberviolence“ (Soolise vägivalda vastu võitlemine: kübervägivald), Euroopa Parlament, parlamendi uuringuteenuste peadirektoraat, 17. märts 2021, kättesaadav aadressil:

[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2021/662621/EPRS_STU\(2021\)662621_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2021/662621/EPRS_STU(2021)662621_EN.pdf).

⁶ Uuring „Social media platforms and challenges for democracy, rule of law and fundamental rights“ (Sotsiaalmeedia platvormid ning demokraatia, õigusriigi põhimõtte ja põhiõigustega seotud probleemid), Euroopa Parlament, liidu sisepoliitika peadirektoraat, kodanike õiguste ja põhiseadusküsimuste poliitikaosakond, 3. aprill 2023, kättesaadav aadressil:

[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2023/743400/IPOL_STU\(2023\)743400_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2023/743400/IPOL_STU(2023)743400_EN.pdf).

sooviksid osaleda⁷, sealhulgas otseste ähvarduste tõttu, mis pärsivad naiste osalemist poliitikas ning nende püüdlusi ja võimalusi; arvestades, et nende desinformatsioonikampaaniatega püütakse sageli diskrediteerida naiste ametialaseid saavutusi, levitades võltslugusid nende isiklikust elust; arvestades, et kübervägivallast teatamisel diskrediteeritakse ja häbimärgistatakse neid mõnikord ikka veel, mille tulemuseks on see, et nendest kuritegudest eriti ei teatata ja neid alahinnatakse; arvestades, et internetis leviva vaenukõne vastase võitluse vabatahtliku ELi tegevusjuhendi jälgimisel on ettevõtjate poolne teavitamine ja tegevus 2022. aastal vähenenud⁸ ning selle tegevusjuhendi toetamine on veelgi vähenenud, mis on toonud kaasa olukorra halvenemise internetis;

- E. arvestades, et mitmed tegurid, nagu patriarhaalsed ühiskondlikud struktuurid, struktuurne diskrimineerimine, ebavõrdsed võimusuhted ning soolised stereotüübid ja eelarvamused, õhutavad naiste ning alternatiivse sooidentiteediga inimeste vastu suunatud vaenukõnet ja -kuritegusid; arvestades, et nad puutuvad vaenuga kokku internetis, kuid ka väljaspool interneti erinevates keskkondades, sealhulgas avalikus ruumis, töökohal, koolis ja ühistranspordis;
- F. arvestades, et naiste tapmine on soolise vägivalda kõige rängem ilming; arvestades, et 2020. aastal tapsid lähisuhtepartnerid või teised pereliikmed Euroopas hinnanguliselt 2600 naist; arvestades, et ohvrite arv on arvatavalt palju suurem, sest puuduvad võrdlevad andmed ja kuriteo ühtlustatud õiguslik määratlus; arvestades, et 15 liikmesriigi õiguses soopõhine vaenukõne praegu ei kajastu; arvestades, et statistika näitab, et LGBTIQ+-inimeste vastu suunatud vaenukõne on laialt levinud, eelkõige internetis, ning et mõnes liikmesriigis on ilmne puudus seadusesätetest, mille alusel sellist vaenukõnet ja -kuritegusid ennetada, nendega tegeleda ja nende eest karistada;
- G. arvestades, et soolise võrdõiguslikkuse vastased organisatsioonid on rahvusvaheliselt seotud ja levitavad eksitavaid ja hirmutavaid sõnumeid ja lugusid, eelkõige veebipõhiste vahendite abil, kõigi kohta, kes ei sobi hetero- ja cis-normatiivse patriarhaalse ühiskonna stereotüüpsesse ja traditsioonilisse visiooni, nagu see toimub käimasolevates nn sooideoloogia vastases kampaanias; arvestades, et nende liikumiste eesmärk on luua ja põlistada diskrimineerimist muu hulgas soo, seksuaalse sättumuse, sooidentiteedi, sooväljenduse ja sootunnuste alusel ning et seega rikutakse põhiõigusi; arvestades, et soolise võrdõiguslikkuse vastaste liikumiste kaudu leviv retoorika aitab aktiivselt kaasa tõrjumisele, häbimärgistamisele, tõrjutusele ja vägivaldale; arvestades, et need liikumised loovad soolise võrdõiguslikkuse vastase ideoloogia ja diskursuse, mis õhutab soopõhiseid vaenukuritegusid ning vaenukõnet naiste ja LGBTIQ+-inimeste vastu; arvestades, et need liikumised kujutavad endast märkimisväärset ohtu Euroopa Liidu lepingu artiklis 2 sätestatud võrdsuse, mittediskrimineerimise, inimväärikuse ja inimõiguste austamise põhimõtetele ning need on takistanud Istanbuli konventsiooni ratifitseerimist ELis ning avaldanud negatiivset mõju Istanbuli konventsiooni ratifitseerimisele ning rakendamisele riiklikul tasandil mõnes liikmesriigis; arvestades, et nendel liikumistel on piiriülene mõõde nii internetis kui ka väljaspool seda;

⁷ GREVIO 20. oktoobri 2021. aasta üldine soovitus nr 1 naistevastase vägivalda digitaalse mõõde kohta.

⁸ 24. novembri 2022. aasta pressiteade ELi tegevusjuhendi kohta internetis leviva vaenukõne vastu, mis näitab, et edusammud on aeglustunud, kättesaadav aadressil:

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/et/ip_22_7109.

- H. arvestades, et vaenukõne algab sageli eelarvamusest, mis võib seejärel tuua kaasa motiveeritud agressiooni ja vägivalda; arvestades, et soopõhisel vaenukõnel ja vaenukuritegudel on igale naisele ja LGBTIQ+-inimesele, keda peetakse traditsiooniliste soorollide rikkujaks, eelkõige neile, kellele saab osaks läbipõimunud diskrimineerimine⁹, tohutud tagajärjed, sealhulgas füüsiline kahju, milleks mõnikord on rasked vigastused või surm, ja psühholoogilist kahju, sealhulgas stressi, ärevust ja depressiooni; arvestades, et soopõhisel vaenukõnel ja vaenukuritegudel on tohutud tagajärjed ka kogukondadele ja ühiskonnale tervikuna, samuti inimõiguste olukorrale kogu maailmas;
1. mõistab hukka kõik vaenukõned ja vaenukuriteod, sealhulgas naiste ja tütarlaste ning LGBTIQ+-inimeste vastu toime pandud vaenukõned ja -kuriteod; mõistab hukka soolise võrdõiguslikkuse ja feminismi vastaste liikumiste tegevuse Euroopas ja kogu maailmas, mille eesmärk on tühistada naiste ja LGBTIQ+-inimeste õigusi kaitsvad kehtivad seadused ja avalik poliitika; märgib, et liikmesriikidel on vaenukõne ja -kuritegude vastu võitlemiseks erinevad reeglid ja nad kohaldavad erinevaid standardeid; rõhutab siiski, et ELi väärtuste edendamiseks on vaja ELi ühist tegevust; kutsub nõukogu üles võtma võimalikult kiiresti vastu nõukogu otsuse, mis hõlmaks vaenukõnet ja -kuritegusid kuriteoliigina Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 83 lõike 1 tähenduses;
  2. kutsub komisjoni üles esitama ettepaneku vaenukuritegude ja -kõne selgeks määratlemiseks, sealhulgas soopõhise vaenukõne ja vaenukuritegude selgeks määratlemiseks, mis hõlmab seksistlikku ja naistevihkajalikku vaenukõnet ning sellega seotud karistusi, kui õigusakti ettepanek esitatakse pärast vaenukõne ja vaenukuritegude lisamist aluslepingus esitatud ELi kuritegude loetellu, ja tunnistama, et need on vägivalda erivormid naiste ja tütarlaste vastu suunatud nende soo tõttu; kutsub komisjoni üles lisama ettepanekusse soolise vaenukõne ja vaenukuriteod nii internetis kui ka väljaspool seda; nõuab tungivalt, et komisjon lisaks ka seksuaalse sättumuse, sooidentiteedi, -väljenduse ja -tunnused diskrimineerimise põhjustena, mis on konkreetselt hõlmatud vaenukuritegude ja vaenukõnega vastavalt artikli 83 lõikele 1; peab seda meedet hädavajalikuks naiste ja LGBTIQ+-inimeste kaitse tagamiseks liidus; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles pöörama erilist tähelepanu naistele ja tütarlastele ning LGBTIQ+-inimestele suunatud soopõhise vaenukõne ja vaenukuritegude läbipõimunud vormidele;
  3. väljendab heameelt komisjoni ettepaneku üle võtta vastu direktiiv, milles käsitletakse naistevastase vägivalda ja perevägivalda vastast võitlust, ning sellesse miinimumreeglite lisamise üle küberruumis vägivalda või vaenu õhutamise määratlemiseks; kutsub komisjoni üles tagama, et direktiivi sätteid kasutatakse eeskujuna ja miinimumnõuetena internetis leviva vaenukõne ja -kuritegude vastu võitlemise õigusaktide puhul; tuletab meelde ÜRO Rabati tegevuskavas sätestatud kriteeriume materjali kohta, mida käsitletakse küberruumis vägivaldale või vihkamisele õhutamisena; peab kahetsusväärseks, et ikka veel ei ole ühist soolise ja naistevastase vägivalda määratlust ja et komisjoni ettepanekus hõlmatud kuritegusid on vähe; nõuab, et komisjon esitaks ELi toimimise lepingu artikli 83 lõike 1 kolmanda lõigu alusel ettepaneku võtta vastu

---

⁹ Trans Murder Monitoring aruanne, mis avaldati 2022. aasta mõrvatud trans-inimeste mälestuspäeval, kättesaadav aadressil: <https://transrespect.org/en/tmm-update-tdor-2022/>.

nõukogu otsus, millega määratletakse sooline vägivald uue kuriteoliigina, eesmärgiga võidelda kõigi soolise vägivalla vormide vastu ELis ühtsel, terviklikul ja koordineeritud viisil; kutsub nõukogu üles kasutama nn sillaklauslit, võttes vastu ühehäälse otsuse, millega määratletakse sooline vägivald ELi toimimise lepingu artikli 83 lõikes 1 nimetatud uue kuriteoliigina;

4. tuletab meelde, et naistevastase vägivalla ja perevägivalla vastast võitlust käsitlevate õigusaktide ettepanekud ning laste seksuaalset kuritarvitamist internetis käsitlevad õigusaktid sisaldavad sätteid, mis on seotud vaenukõne ja vaenukuritegude teatavate oluliste aspektidega internetis ning väljaspool seda;
5. rõhutab, et pärast digimaailma ning sotsiaalmeedia platvormide kiiret arengut on seos internetis ja väljaspool interneti leviva vaenukõne ja peamiselt noortele naistele ning naistele suunatud vaenukuritegude vahel; märgib, et interneti arvatav anonüümsus teeb inimestele vaenukõne avaldamise ja vaenukuritegude toime panemise lihtsamaks;
6. kutsub komisjoni üles kolme aasta jooksul soolise võrdõiguslikkuse vastaseid liikumisi aktiivselt uurima ja analüüsima ning nende kohta aruande koostama, sealhulgas uurima nende strateegiaid ja rahastamist, ning võitlema nende liikumiste poolt levitatava väärinformatsiooni vastu. tuletab meelde, et LGBTIQ+-inimeste tembeldamine ideoloogiliseks levib nii veebis kui ka reaalses maailmas ning nn sooideoloogia vastastes kampaaniates; rõhutab, et feministid ja LGBTIQ+-kogukonna aktivistid on sageli laimukampaaniate, internetis leviva vaenukõne ja küberkiusamise sihtmärgid;
7. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles parandama koostöös Eurostati, Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti ja Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituudiga vaenukõne ja vaenukuritegude kõiki vorme käsitlevate kvaliteetsete disagreeeritud andmete regulaarset kättesaadavust ja võrreldavust liidu ja riiklikul tasandil ning ühtlustama andmekogumissüsteeme liikmesriikide vahel; rõhutab, et liikmesriigid peavad koguma täpseid disagreeeritud andmeid naiste ja LGBTIQ+-inimeste vastu suunatud vaenukõne ja vaenukuritegude kohta, et seostada omavahel tegurid ning mitmene ilmajätetus, ebasoodne olukord ja diskrimineerimine, mis muudavad nad vaenukõne ja vaenukuritegude suhtes haavatavaks;
8. kutsub liikmesriike üles tegelema kuritegudest teatamata jätmisega ja ohvrite raskustega, et toimuks kriminaalmenetlus ning et nad saaksid kaitset sootundlikul viisil;
9. tuletab meelde, et tegeleda tuleb naiste, tütarlaste ja LGBTIQ+-inimeste vastu suunatud vaenukõne ja vaenukuritegude algpõhjustega, ning rõhutab, kui oluline on võtta vastu terviklikud meetmed ja laiahaardeline poliitika soopõhisel viisil, mis on suunatud ka konkreetselt poistele ja meestele; rõhutab, et need meetmed peaksid hõlmama kohustuslikku, korduvat, tõhusat ja tõenduspõhist suutlikkuse suurendamise koolitust spetsialistidele, kes tõenäoliselt ohvritega kokku puutuvad, et nad oskaksid pakkuda inimõigustel põhinevat, valdkonnaülest ja sootundlikku sihipärast toetust ning vältida teisest ohvrustamist ja häbimärgistamist; tuletab meelde, et vaja on tõhusaid ennetusstrateegiaid, teadlikkuse suurendamist ning haridust ja koolitust¹⁰, et tagada ohvritele kaitse, võimalus kohtu poole pöörduda, kohandatud tugiteenused ja kahju hüvitamine, minimeerida vaenukõne ja vaenukuritegude ohtu ning eraldada sobivad

---

¹⁰ Euroopa Nõukogu soovitus CM/Rec(2022)16 vaenukõne vastase võitluse kohta, 2022.

vahendid nende strateegiate rakendamiseks;

10. kutsub liikmesriike üles töötama välja spetsiaalsed haridusprogrammid, sealhulgas terviklikud, eakohased, seksuaalsuse ja suhete teemalised õppekavad, milles keskendutakse teadlikkuse suurendamisele soolisest kallutusest, stereotüüpidest ja nendest tulenevatest ühiskonna ootustest soorollide kohta, mis võivad viia soopõhise vaenukõne ja vaenukuritegudeni, sealhulgas looma vastupanuvõime kampaaniaid ja edendama teadlikkuse suurendamist, et võidelda vaenukõne, desinformatsiooni, valeuudiste ja hirmu õhutavate kõnede vastu; kutsub tööandjaid ja teisi sidusrühmi ning valitsusi üles sellel teemal täitma oma rolli täiel määral;
11. väljendab heameelt vaenukõne ja vaenukuritegude vastase võitlemise ELi kõrgetasemelise töörühma töö üle ning eelkõige selle peamiste juhtpõhimõtete üle õiguskaitseasutuste ja kodanikuühiskonna organisatsioonide vahelise koostöö kohta ning tunnistab sellise lähenemisviisi tähtsust¹¹; kutsub komisjoni üles lisaks komisjoni, liikmesriikide ning tehnoloogia- ja sotsiaalmeediaplatvormide algatatud ulatuslikule kampaaniale kooskõlas digiteenuste õigusaktis sätestatud kohustustega ka tegevusjuhendit läbi vaatama ning desinformatsiooni ja vaenukõne vastu võitlema, et levitada teadlikkust inimõigustele vastavast veebisisu modereerimisest ning eelkõige teavitamise, märgistamise ja teatamise tavadest, eesmärgiga suurendada nii internetis leviva vaenukõne ja hirmu õhutava kõne ohvrite kui ka kõrvalseisjate mõjuvõimu;
12. kutsub liikmesriike ja Euroopa Komisjoni üles toetama kodanikuühiskonna organisatsioone, kes võitlevad soolise vägivalda kõigi vormide vastu internetis ja väljaspool seda, eelkõige neid, kes osutavad ohvriabiteenuseid, sealhulgas pakkudes rahalist toetust; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles edendama sellist eetilist ja lõimprivaatsuse arendamist ning selliste tehnoloogiliste lahenduste kasutamist, mis toetavad ohvreid ning aitavad neil taastada oma tegevusvõimekust, samuti neid internetikeskkonnas kaitsta; nõuab kuriteo toimepanijate täielikku vastutusele võtmist ja neile suunatud programmide edendamist, mille eesmärk on tagada turvalised suhted ja sotsiaalne käitumine; rõhutab, et vaja on eriprogramme, millega edendada põhiõiguste austamist internetikeskkonnas kooskõlas ELi reeglitega, pöörates erilist tähelepanu digihariduse, -kirjaoskuse ja -oskuste arendamisele, et anda kasutajatele võimalus võidelda digikeskkonna ohtude vastu ning täita oma kohustusi selles keskkonnas suhtlemisel, eelkõige sotsiaalmeediaplatvormidel, ning tagada interneti ohutu kasutamine;
13. rõhutab veel kord, et vaja on kogu ELi hõlmavaid meetmeid, et tugevdada olemasolevaid standardeid ja soodustada meetmeid vaenu õhutamise ning vaenukõne ja -kuritegude vastu võitlemiseks ning selliste kuritegude ohvrite piisavat kaitset, luues lisaks pehmetele meetmetele või iseregulatsioonile tugeva raamistiku ja institutsioonilise võrgustiku, mis aitab suurendada sotsiaalset vastupanuvõimet vaenukõne vastu; tuletab meelde, et ELi eelarves on kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programmi raames ette nähtud konkreetsed rahalised vahendid võrdsuse edendamiseks ning rassismi, ksenofoobia ja diskrimineerimise, sealhulgas vaenukuritegude ja vaenukõne vastu võitlemiseks.

---

¹¹ Kättesaadav aadressil: https://commission.europa.eu/system/files/2023-03/KGP%20on%20cooperation%20LEAs%20CSOs_final.pdf.

TEAVE VASTUVÕTMISE KOHTA NÕUANDVAS KOMISJONIS

Vastuvõtmise kuupäev	24.10.2023
Lõpphääletuse tulemus	+: 21 -: 2 0: 0
Lõpphääletuse ajal kohal olnud liikmed	Robert Biedroń, Annika Bruna, Gwendoline Delbos-Corfield, Rosa Estaràs Ferragut, Frances Fitzgerald, Lina Gálvez Muñoz, Alice Kuhnke, Elżbieta Katarzyna Łukacijewska, Radka Maxová, Andželika Anna Mozdżanowska, Johan Nissinen, Maria Noichl, Carina Ohlsson, Sirpa Pietikäinen, Evelyn Regner, Christine Schneider, Sylwia Spurek, Elissavet Vozemberg-Vrionidi, Marco Zullo
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliikmed	Elena Kountoura, Monika Vana, Angelika Winzig
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliikmed (art 209 lg 7)	Martin Hojsík

NIMELINE LÕPPHÄÄLETUS NÕUANDVAS KOMISJONIS

21	+
ECR	Andželika Anna Mozdżanowska
PPE	Rosa Estaràs Ferragut, Frances Fitzgerald, Sirpa Pietikäinen, Christine Schneider, Elissavet Vozemberg-Vrionidi, Elżbieta Katarzyna Łukacijewska, Angelika Winzig
Renew	Martin Hojsík, Marco Zullo
S&D	Robert Biedroń, Lina Gálvez Muñoz, Radka Maxová, Maria Noichl, Carina Ohlsson, Evelyn Regner
The Left	Elena Kountoura
Verts/ALE	Gwendoline Delbos-Corfield, Alice Kuhnke, Sylwia Spurek, Monika Vana

2	-
ECR	Johan Nissinen
ID	Annika Bruna

0	0

Kasutatud tähised:

+ : poolt

- : vastu

0 : erapooletu

TEAVE VASTUVÕTMISE KOHTA VASTUTAVAS KOMISJONIS

Vastuvõtmise kuupäev	13.11.2023
Lõpphääletuse tulemus	+: 36 -: 5 0: 1
Lõpphääletuse ajal kohal olnud liikmed	Abir Al-Sahlani, Malik Azmani, Pietro Bartolo, Vasile Blaga, Karolin Braunsberger-Reinhold, Patrick Breyer, Saskia Bricmont, Damien Carême, Lucia Ďuriš Nicholsonová, Cornelia Ernst, Maria Grapini, Sylvie Guillaume, Evin Incir, Sophia in 't Veld, Jeroen Lenaers, Juan Fernando López Aguilar, Erik Marquardt, Birgit Sippel, Sara Skytvedal, Annalisa Tardino, Milan Uhrík, Tom Vandendriessche, Elena Yoncheva
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliikmed	Jan-Christoph Oetjen, Anne-Sophie Pelletier, Dragoș Tudorache, Maria Walsh
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliikmed (art 209 lg 7)	Petras Auštrevičius, Katalin Cseh, Ciarán Cuffe, Marie Dauchy, Estrella Durá Ferrandis, Cyrus Engerer, Malte Gallée, Niclas Herbst, Martin Hojsík, France Jamet, Bernd Lange, Nathalie Loiseau, Jutta Paulus, Laurence Saight, Ivan Štefanec

NIMELINE LÖPPHÄÄLETUS VASTUTAVAS KOMISJONIS

36	+
PPE	Vasile Blaga, Karolin Braunsberger-Reinhold, Niclas Herbst, Jeroen Lenaers, Sara Skytvedal, Ivan Štefanec, Maria Walsh
Renew	Abir Al-Sahlani, Petras Auštrevičius, Malik Azmani, Katalin Cseh, Lucia Ďuriš Nicholsonová, Martin Hojsík, Sophia in 't Veld, Nathalie Loiseau, Jan-Christoph Oetjen, Dragoș Tudorache
S&D	Pietro Bartolo, Estrella Durá Ferrandis, Cyrus Engerer, Maria Grapini, Sylvie Guillaume, Evin Incir, Bernd Lange, Juan Fernando López Aguilar, Birgit Sippel, Elena Yoncheva
The Left	Cornelia Ernst, Anne-Sophie Pelletier
Verts/ALE	Patrick Breyer, Saskia Briemont, Damien Carême, Ciarán Cuffe, Malte Gallée, Erik Marquardt, Jutta Paulus

5	-
ID	Marie Dauchy, France Jamet, Annalisa Tardino, Tom Vandendriessche
NI	Milan Uhrík

1	0
PPE	Laurence Sailliet

Kasutatud tähised:

+ : poolt

- : vastu

0 : erapooletu